

Alternative de recuperare creanțe

Acțiunea oblică

pag. 1

Reglementări legale

Procedura de drept comun (continuare din nr. 2)

pag. 4

Noutăți legislative

Prescripția creanțelor

pag. 5

Reglementări legale

Compensația

pag. 8

Publicație susținută de:
E-JURIDIC.RO

RECUPERAREA DEBITELOR

Nu așteptați după banii dumneavoastră!

anul 1 • nr. 3 • noiembrie 2013

■ ■ ALTERNATIVE DE RECUPERARE CREANȚE

Acțiunea oblică – acțiune cu caracter mixt

I. Scurte considerații

Acțiunea oblică este reglementată în noul cod Civil (NCC), în Cartea a V-a – Despre obligații, titlul V, cap. III, secțiunea a 2-a – „Mijloacele de protecție a drepturilor creditorului”, art. 1560-1561.

Aceasta (ca și acțiunea revocatorie) are la bază dreptul de gaj general al creditorilor și se constituie într-un mijloc de protecție a acestora împotriva pericolului insolvabilității debitorului lor. Scopul său constă în introducerea sau reintroducerea în patrimoniul debitorului

a unui element/bun/activ care va fi susceptibil de urmărire de către creditorii.

În acest sens s-a afirmat că această acțiune are un **caracter mixt**, atât de conservare a drepturilor creditorilor, cât și de pregătire a executării¹, descriere care apreciem că se menține și în lumina dispozițiilor noului Cod civil.

II. Cadrul legal

Art. 1560

Noțiune

(1) *Creditorul a cărui creanță este certă și exigibilă poate să exercite drepturile și acțiunile debitorului atunci când acesta, în prejudiciul creditorului, refuză sau neglijează să le exercite.*

(2) *Creditorul nu va putea exercita drepturile și acțiunile care sunt strâns legate de persoana debitorului.*

(3) *Cel împotriva căruia se exercită acțiunea oblică poate opune creditorului toate mijloacele de apărare pe care le-ar fi putut opune debitorului.*

Art. 1561

Efectele admiterii acțiunii oblice

Hotărârea judecătorească de admitere a acțiunii oblice profită tuturor creditorilor, fără nicio preferință în favoarea creditorului care a exercitat acțiunea.

¹ Acțiunea oblică este mai mult decât un mijloc de conservare; ea este un act care pregătește executarea, iar reclamantul trebuie să facă dovada că are o creanță certă, lichidă și exigibilă, în raport cu pârâtul. (C.A. Constanța, D 97/C/2007), în „Acțiunea revocatorie (pauliană) și acțiunea oblică. Practică judiciară” de Ionica Ninu

continuare în pagina 2 →

EDITORIAL

Toată viața învățăm și niciodată nu știm suficient...

În materie juridică apar permanent noutăți, interpretări diferite ale normelor legale, practica neunitară a instanțelor, soluții diverse la spețe identice. Această publicație este un instrument util în care puteți găsi toate informațiile necesare pentru adoptarea soluției potrivite în cazurile pe care le întâlniți.

Specialiștii pot regăsi aici opinia altor specialiști, aspecte doctrinare controversate sau doar reglementări legislative cu care să-și îmbogățească cunoștințele.

Dacă încă nu ați găsit informațiile necesare, pentru că noi credem că dumneavoastră – cititorii – sunteți cel mai bun critic și ne dorim să venim în întâmpinarea dumneavoastră, așteptăm critici constructive și sugestii pentru următoarele numere la adresa infodebite@e-juridic.ro.

Lectură plăcută!

Ana-Maria Borz, editor

→ *urmare din pag. 1*

III. Domeniul de aplicare

1. Drepturi existente în patrimoniul debitorului susceptibile de a se pierde din pricina pasivității acestuia. În această materie, creditorul acționează în numele debitorului său împotriva unui terț, pentru evitarea unui prejudiciu de natură a micșora patrimoniul debitorului. Orice acțiune cu caracter patrimonial este susceptibilă² de a intra în această categorie. Cu titlu de exemplu, menționăm:

- **acțiunea în recuperarea unei creanțe;**
- **acțiunea de ieșire din indiviziune** prin care beneficiarul (creditor) unei promisiuni de vânzare-cumpărare solicită ieșirea din indiviziune a debitorului coproprietar, care nu a efectuat demersurile necesare pentru aceasta și pentru a deveni proprietar unic, conform promisiunii încheiate;
- **acțiunea în rezoluțiunea (desființarea) unui contract** de vânzare-cumpărare exercitată în numele debitorului-vânzător;
- **acțiunea în despăgubiri** pentru repararea prejudiciului cauzat printr-un fapt ilicit de către debitorul debitorului;
- **acțiunea în rezilierea** unui contract de închiriere;
- **cerere de intervenție în interesul pârâtului** (debitor) prin care să se invoce prescripția, în cazul în care acesta din urmă nu o invocă³;
- **un caz particular** de aplicabilitate a acțiunii oblice și o **noutate** din punct

de vedere al reglementării NCC este *dreptul creditorului de a accepta moștenirea în numele debitorului său moștenitor*⁴;

- tot o **noutate** din punctul de vedere al reglementării sunt și dispozițiile art. 2259 din Codul civil privind protecția creditorilor părților dintr-un contract de întreținere. Astfel, „*Caracterul personal al contractului de întreținere nu poate fi invocat de către părți pentru a se opune (...) acțiunii oblice introduse pentru executarea sa*”⁵.

2. Excepții de la sfera de aplicare a acțiunii oblice:

1. acțiunile extrapatrimoniale – cele care se referă, în general, la starea civilă a persoanelor, deoarece acestea nu au drept obiect o valoare pecuniară și nu pot face parte din gajul creditorilor, interesând numai persoana debitorului (acțiuni strict personale)⁶. Intră în această categorie *acțiunile având drept obiect (i)stabilirea/tăgăduirea paternității, (ii) divorțul, (iii) capacitatea persoanei/starea civilă etc.*⁷;

2. acțiunile patrimoniale care ar implica „o *apreciere de ordin intim și moral*”, chiar dacă ar avea o valoare pecuniară. Intră în această categorie: (i) *acțiunea în revocarea unei donații/legat pentru ingratitudine*, (ii) *acțiunea de atragere a răspunderii civile sub forma daunelor morale*;

3. acțiunile care se referă la bunuri neurmăribile. În acest caz, introducerea acțiunii oblice ar fi lipsită de interes pentru creditor, deoarece chiar dacă s-ar

reuși reintegrarea bunurilor în patrimoniul debitorilor, creditorii nu le-ar putea urmări din pricina interdicțiilor legale, astfel că o asemenea acțiune ar fi lipsită de finalitate.

IV. Condițiile acțiunii oblice

1. Condiții pe care trebuie să le îndeplinească debitorul

Debitorul trebuie să fie **titularul drepturilor și acțiunilor** exercitate de creditor împotriva unei terțe părți.

Debitorul să fie **inactiv**, adică să refuze sau să neglijeze să își exercite drepturile. Nu se au în vedere motivele inactivității debitorului, ci se analizează **condiția obiectivă** a pasivității acestuia. Inacțiunea debitorului trebuie să pună în pericol drepturile creditorului. Cu alte cuvinte, prin starea de pasivitate, debitorul intră într-o stare de insolabilitate⁸.

2. Condiții pe care trebuie să le îndeplinească creditorul

Întrucât textul legal nu distinge, creditorul poate fi atât **chirografar**, cât și **garantat**⁹. Creditorul trebuie să aibă **un interes serios și legitim**. Este îndeplinită această condiție când debitorul (i)este insolubil ori (ii) este solvabil dar, din neglijență sau cu intenție, poate deveni insolubil, iar dreptul creditorului de urmărire asupra unor bunuri ar fi periclitat. Dacă pârâtul terț sau chiar debitorul (dacă a fost introdus în cauză) dovedește că este solvabil, înseamnă că nu se probează existența interesului serios și legitim, iar acțiunea urmează a fi respinsă.

² Dacă sunt îndeplinite atât condițiile generale, cât și cele specifice acțiunii oblice.

³ Scurte considerații în legătură cu prescripția extinctivă în reglementarea noului Cod civil, Gabriela Cristina Frentiu- <http://www.hamangiu.ro>

⁴ Doctrina anterioară noului Cod civil a fost controversată cu privire la acest subiect. Majoritatea a considerat că acțiunea oblică are aplicabilitate și în materia dreptului de opțiune succesorală deoarece acest drept are natură patrimonială și nu este exclusiv personal. Prin urmare, și creditorii personali ai succesibilului pot exercita dreptul său de opțiune succesorală. Pe de altă parte, au existat și opinii minoritare care, plecând de la definiția acestui drept privit ca „*prerogativă (facultate) juridică care permite titularului său ca, printr-un act unilateral de voință, să modifice o situație juridică incertă(...)*”, au afirmat caracterul pronunțat personal al dreptului de opțiune succesorală, ceea ce îl exclude din sfera drepturilor ce pot fi exercitate pe calea acțiunii oblice. A admite opinia contrară ar însemna că se contravine principiului potrivit căruia „*nimeni nu este obligat de a face acceptarea unei moșteniri ce i se cuvine*”. (www.partaje-avocati.ro). Noul Cod civil a tranșat această controversă menționând în mod expres, la art. 1107: „*Creditorii succesibilului pot accepta moștenirea, pe cale oblică, în limita îndestulării creanței lor*”.

⁵ Soluția potrivit căreia *executarea poate fi cerută, pe calea acțiunii oblice, și de către creditorii chirografari ai creditorului întreținerii* a apărut, în lipsa unui text legal expres, în acest sens, pe cale jurisprudențială. (Vz. E. Safta-Romano, *Examen al jurisprudenței privitoare la acțiunea în rezoluțiune*, în RRD nr. 8/ 1990).

⁶ Art. 1560 (2) Codul civil – *Creditorul nu va putea exercita drepturile și acțiunile care sunt strâns legate de persoana debitorului*.

⁷ O speță interesantă din punctul de vedere al aprecierii caracterului „*strict personal*” este și cea pronunțată de Curtea de Casație franceză- 4.12.2012. În speță, Administrația Vămilor a solicitat, pe calea acțiunii oblice, să îi fie admisă cererea, formulată în numele celor doi asociați ai unei societăți comerciale, privind retragerea acestora din societate. Administrația Vămilor și-a motivat cererea arătând că este creditoarea ambilor asociați, iar creanța sa ar putea fi recuperată din prețul plătit de societate pentru acțiunile/părțile sociale urmare a exercitării dreptului de retragere. Curtea de Casație a făcut doar o referire generală la domeniul de aplicare a acțiunii oblice, însă a calificat în mod expres ca fiind strict personal dreptul asociaților de a se retrage dintr-o societate comercială și, pe cale de consecință, a menținut decizia instanței inferioare care a exclus acest drept de la exercitarea sa pe cale oblică (www.courdecassation.fr).

⁸ <http://www.cours-de-droit.net>

⁹ În practică, cele mai frecvente cazuri sunt cele în care creditorii chirografari introduc acțiunea oblică, dar aceasta poate fi introdusă și de creditorii garantați, când justifică un interes (de ex, valoarea garanției este mai mică decât creanța).

Nu este necesară punerea în întârziere a debitorului de către creditor înaintea intentării acțiunii oblice.

3. Condiții pe care trebuie să le îndeplinească creanța

Creanța trebuie să fie **certă, lichidă și exigibilă**. Aceasta înseamnă că acțiunea nu poate fi exercitată în cazul creanțelor suspendate printr-o condiție sau termen. Nu este însă necesar să existe un titlu executoriu. Data la care creanța ia naștere nu influențează exercițiul acțiunii oblice. Creditorul poate urmări oricare dintre bunurile debitorului care se află în acel moment în patrimoniul său, chiar dacă, la momentul nașterii creanței, acel bun nu era intrat în patrimoniul debitorului¹⁰.

IV. Aspecte procedurale

Calitatea procesuală activă (reclamantul) o are **creditorul**, iar calitatea

procesuală pasivă (pârâtul) revine terței persoane împotriva căreia trebuia introdusă acțiunea de către debitor, adică **debitorul debitorului** (de exemplu chiriașul restant față de proprietarul imobilului închiriat, cel căruia i se impută încălcarea dreptului de proprietate al debitorului, autorul faptei ilicite cauzatoare de prejudicii etc.). Deși legea nu prevede, în practică este introdus în cauză și debitorul în numele căruia se pornește acțiunea, pentru a-i fi opozabilă hotărârea.

În cadrul dezbatelor în fața instanței, terțul pârât poate opune reclamantului creditor toate apărările și poate invoca toate excepțiile pe care le-ar fi putut opune debitorului în numele căruia a fost acționat în judecată (art. 1560 din (3) Codul civil).

V Efectele acțiunii

1. Readucerea bunului/bunurilor care au format obiectul acțiunii în pa-

trimoniul debitorului, care vor servi la asigurarea gajului general al tuturor creditorilor chirografari, chiar dacă aceștia nu au intervenit în proces. Astfel, creditorul care a introdus acțiunea oblică va trebui să suporte concursul celorlalți creditori. Admiterea acțiunii oblice nu favorizează pe creditorul reclamant care nu poate invoca cu privire la bunul readus în patrimoniul debitorului vreun drept de preferință față de ceilalți creditori.

2. Bunurile readuse în patrimoniul debitorului, ca efect al admiterii acțiunii nu sunt indisponibilizate.

Aceasta înseamnă că debitorul își păstrează dreptul de administrare sau dreptul de dispoziție, cu condiția să nu încheie acte frauduloase care să diminueze patrimoniul în dauna creditorilor.

¹⁰ Tribunalul Timiș, dec. 685/2009, ibidem 1

Reglementări legale

Procedura de drept comun

⇒ continuare articol „Procedura de drept comun“ din nr. 2

Taxa de timbru

O astfel de cerere se timbrează la valoare, acesta fiind unul dintre dezavantajele procedurii de drept comun.

Astfel, conform O.U.G. nr. 80/2013, în funcție de valoare, acțiunile și cererile evaluabile în bani, introduse la instanțele judecătorești, se taxează astfel:

- până la valoarea de 500 lei – 8%, dar nu mai puțin de 20 lei;
- între 501 lei și 5.000 lei – 40 lei + 7% pentru ce depășește 500 lei;
- între 5.001 lei și 25.000 lei – 355 lei + 5% pentru ce depășește 5.000 lei;
- între 25.001 lei și 50.000 lei – 1.355 lei + 3% pentru ce depășește 25.000 lei;
- între 50.001 lei și 250.000 lei – 2.105 lei + 2% pentru ce depășește 50.000 lei;
- peste 250.000 lei – 6.105 lei + 1% pentru ce depășește 250.000 lei.

Taxele judiciare de timbru se plătesc în numerar, prin virament sau în sistem online, în contul bugetului local al unității administrativ-teritoriale în a cărei rază își are

domiciliul sau, după caz, unde își are sediul fiscal debitorul.

Costurile operațiunilor de transfer al sumelor datorate ca taxă judiciară de timbru sunt în sarcina debitorului taxei.

Dacă cel care datorează taxa judiciară de timbru nu are nici domiciliul, nici reședința ori, după caz, sediul în România, taxa judiciară de timbru se plătește în contul bugetului local al unității administrativ-teritoriale în care se află sediul instanței la care se introduce acțiunea sau cererea.

Dovada achitării taxei de timbru se anexează cererii, având în vedere că taxele de timbru se plătesc anticipat, iar în cazul în care instanța consideră că taxa achitată este insuficientă și trebuie completată, va da un termen în acest sens. Neîndeplinirea obligației de plată până la termenul stabilit se sancționează cu anularea acțiunii sau a cererii.

Procedura de judecată

În procedura întemeiată pe dreptul comun, creditorul poate uza de toate probele pe care vrea să le aducă în susținerea dreptului său.

Spre deosebire de somația de plată sau de ordonanța de plată, probele în procedura obișnuită nu sunt limitate la înscrisuri. Se pot folosi ca probe martori, expertize, interogatorii.

Soluțiile pronunțate de instanță pot fi:

- admiterea cererii
- respingerea cererii
- închiderea dosarului.

În cazul admiterii cererii, după respingerea căilor de atac promovate de către debitor sau prin renunțarea la acestea, creditorul poate obține o recunoaștere a întregii creanțe și a dobânzilor aferente sau o admitere parțială. Indiferent de întinderea creanței pentru care i s-a admis cererea, creditorul este în posesia unui titlu executoriu care, după învestirea cu formula executorie, îi permite urmărirea silită a debitorului său.

Căile de atac

Noul Cod de procedură civilă recalifică și căile de atac, apelul devine cale ordinară de atac, iar recursul cale extraordinară. În raport de aceste prevederi, hotărârea pro-

nunțată pe dreptul comun în vederea recuperării creanțelor poate fi atacată cu apel.

Căile de atac extraordinare care pot fi promovate în anumite condiții împotriva hotărârii instanței de fond sunt: recursul, contestația în anulare și revizuirea.

Termenul

Hotărârea primei instanțe poate fi atacată în termen de 30 zile de la comunicare.

Instanța competentă

Apelul se soluționează de către tribunal pentru hotărârile pronunțate de judecătoria în primă instanță și de către Curtea de Apel pentru hotărârile pronunțate pe fond de tribunal.

Timbrarea

Timbrarea apelului se face la jumătate din taxa de timbru pentru acțiunea princi-

pală, dar nu mai puțin de 20 lei. Dacă apelantul nu timbrează corect apelul, instanța îi poate pune în vedere să completeze taxa de timbru până la termenul următor.

Procedura de judecată

Prin apel se dă posibilitatea părții să-și protejeze drepturile sale în condițiile dreptului comun.

Hotărârea instanței de apel este definitivă.

■ ■ NOUȚĂȚI LEGISLATIVE

Prescripția creanțelor

Prescripția reprezintă stingerea dreptului material la acțiune prin neexercitarea lui în termenul legal, neafectând dreptul subiectiv material, ci doar dreptul la acțiune, spre deosebire de decădere care reprezintă stingerea dreptului subiectiv prin neexercitarea lui în termenul legal. Prin această trăsătură, prescripția reprezintă o clauză legală de înlăturare a răspunderii civile¹.

În noul Cod civil, prescripția este reglementată în Cartea a VI-a, Titlul I, art. 2500-2544. Nu s-au preluat doar dispozițiile Decretului nr. 167/1958 în materie de prescripție extinctivă, legiuitorul a optat pentru reformarea instituției prescripției care beneficiază acum de o reglementare distinctă.

Obiectul prescripției extinctive îl reprezintă dreptul secundar la acțiune reprezentat de raportul de constrângere, izvorât din încălcarea dreptului subiectiv primar.

Spre deosebire de Decretul nr. 167/1958, Codul civil conține dispoziții suplative referitoare la prescripție care nu mai sunt de ordine publică, iar consecința care decurge de aici este că instanțele nu mai pot invoca din oficiu normele privitoare la prescripție, iar prin convenții – părțile pot decide să deroge de la aceste norme. Se încearcă prin noua reglementare să se dea mai multă libertate părților pentru gestionarea raporturilor juridice dintre ele, instanța venind să constate interve-

nirea prescripției doar în cazul în care partea interesată o invocă.

S-a spus că prescripția extinctivă înglobează în sine o acțiune condamnatorie – dreptul de a obține condamnarea pârâtului, și o acțiune executorie – dreptul de a obține executarea silită a acestuia. Bineînțeles, nu este vorba de o condamnare în sens penal, iar noțiunea este folosită într-o accepțiune diferită.

Prescripția creanțelor este definită ca fiind stingerea acelei componente a dreptului la acțiune care rezidă în posibilitatea titularului dreptului de creanță de a obține obligarea subiectului pasiv la executarea obligației corelative.

Rezultă că, după împlinirea prescripției creanței, creditorul nu mai poate constrânge debitorul să facă plata, iar debitorul poate să refuze să o facă.

Dar plata făcută de debitor după prescrierea dreptului creditorului nu mai poate fi cerută spre restituire de debitor.

Prescripția nu operează de la sine, ci numai la cererea părții interesate, iar instanța nu poate invoca din oficiu prescripția nici dacă e vorba de stat sau de unități administrativ-teritoriale.

Un principiu important al prescripției extinctive este stingerea dreptului la acțiune privind un drept accesoriu odată cu stingerea dreptului la acțiune privind dreptul principal.

Excepția de la acest principiu prezintă relevanța pentru recuperarea debitelor, și anume garanția ipotecară.

În situația creanțelor garantate cu o ipotecă sau gaj, odată cu prescripția dreptului privind acțiunea principală nu se stinge și dreptul la acțiunea ipotecară, întemeiată pe caracterul real al ipotecii. Astfel, creditorul ipotecar poate urmări bunurile ipotecate în limita debitului garantat și poate refuza radierea ipotecii dacă creanța nu este achitată, deși dreptul la acțiunea principală a fost prescris.

O altă excepție importantă este reprezentată de prescripția prestațiilor succesive. Deși Codul civil prevede o prescripție deosebită pentru fiecare prestație în parte, în cazul în care aceste prestații succesive formează un tot unitar, dreptul la acțiune va fi stins printr-o singură prescripție. „Totul unitar“ poate deriva din lege sau din convenția părților. Acesta este cazul unui contract de credit care, chiar dacă este format din prestații succesive compuse din rate eșalonate, este guvernat de o singură prescripție, nu de prescripții distincte aferente fiecărei rate în parte.

Dacă am admite teza contrară, debitorul ar fi ținut de obligația sa chiar dacă creditorul ar fi pasiv mai mult de 3 ani de la scadența creanțelor.

Termenul de prescripție

Termenul general de prescripție al creanțelor este de 3 ani conform art. 2517 din noul Cod civil.

¹ Marian-Nicolae – Tratat de prescripție extinctivă, Ed. Universul Juridic, 2010

² Ibidem.